

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at <http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content>.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

GENIZAH STUDIES.

GEONIC RESPONSA

(continued).

V.

FRAGMENT¹ Am., paper, size 18 × 13 cm., consists of a quire of two leaves, of which the middle pages are missing. It is written with a square hand, but with a strong turn to cursive, and belongs to about the twelfth century. It represents the remainder of a collection of Geonic Responsa containing five Responsa by the Gaon Hai.

The fragment has suffered very much from water and dampness, which have obliterated nearly the entire first page. The names עיִאש בר משה, מבורך בר עמרִאן, ישעיהו בן יהודה occur twice on the first page, in a document the nature of which I am unable to make out on account of the bad state of the fragment. On the last four lines of the page the following words are legible: (line 14) גאון זצל לאנשי פאם; (line 15) שאומרין; (line 16) יום טוב; (line 17) לומ' בו תחכלי הרבא בדרך; and on the last line לחטא כחול. These few words enable us to identify the Responsum with that quoted by R. Isaac Gajet in his שיערי שמחה, II, 59 a, in the name of Hai, in regard to the recital of the funeral prayer תחכלי הרבא, and there can, therefore, be no doubt that by גאון in our fragment Hai is meant.

Responsum No. 2, on the question if locusts belong to the class of prohibited food, has been published before by

¹ This fragment belongs to David W. Amram, Esq., of Philadelphia, who kindly placed it at my disposal, for which I herewith express my thanks.

Harkavy in the Hebrew periodical, *Ha-Peles*, II, 47¹, and by Schechter in his *Saadyana*, fragment 34, page 62. Our fragment offers better readings than theirs. Harkavy also published in *Ha-Peles*, *ibid.*, the third Responsum, of which our fragment has preserved only the beginning.

Responsum No. 4, of which the commencement is missing, gives a short explanation of the passages in the Talmud *Sanhedrin*, 54 b, and *Niddah*, 44-45. The literal quotations from the Talmud in this Responsum are very interesting for the history of the text of the Talmud.

Responsum No. 5 deals with the question whether the זכרונות מלכיות ושופרות on the Musaf of the New Year are to be said by the whole Congregation or only by the חזן. A part of this Responsum is quoted by Ibn Gajet in his *שערי שמחה*, I, 28, where Hai Gaon is given as its author. Hai's answer is that the additions to the מוסף של ר"ה should be recited only by the חזן, and he adds, בשיבות כן נעשה, "that they never were recited by the congregation in the synagogues of the Academies." On the later custom, compare Jacob ben Asher, *Tur Orah Hayyim*, 591, and the authors quoted by him.

¹ Comp. also the Hebrew periodical, *Ha-Goren*, II, 88.

(Leaf 1, verso.)

ודשאלתון

הא דתנן החגבים מן הסלילה¹ אסורין ומן ההפתק מותרין²
 מכלל דחגבים מיתי שרו ועוד מרתנן ר' יהודה אום אף
 המוציא חגב חי טמא ומשנינן עד דמוקמינן דילמא
 מאית ואכיל ליה³ מכלל דחגב טהור אי מיית שרי וקשי לן
 5 מאי דאשכתנן לרבנו מר רב סעדיה זל דאמ' חגבים שמתו
 אסורין ודגים שמתו מותרין ולא ידעינן מהאי טעמ' או הילכתא
 או מנהגא וחומרא הוא דאיתמר ואנן לא שמיע לן מאן
 דאכיל להו ובתורת איסור נהגו קדמונינו בהן יליף לן
 מרן אנהגא לא שמיע לנא דמר רב סעדיה נאון נע
 10 אסר חגבים מתים אלא ודאי בדנים דאמו בין לענין אכילתן
 בין לענין דמן ומנהגא דעלמא דמיתי⁴ שליפי חגבים
 ושאדו להון ברודי אעפ' שרובן מתים ומאן דאמרין
 מתים אסורין אמו לשחיטה מצרכי להו או לחניקה
 ביד ישראל

ודשאלתון

15

עדים שיודעים עדות בקנן על פה צריכי להעד
 בפני בעל דין או לא כיון דאמר⁵ סתם קנין לכתיבה
 עומד⁶ וכל מאי דדינינן בשטרא דינינן ביה כשטרא
 דמי ולא צריכי וכן שטר שאין בו קנין מי צריכי
 20 להעד בו בפני בעל דין או לא לפי שיש אצלנו בו

¹ Not סלילה, but סלילה is the correct reading. It is a diminutive after the form qūtail, and is to be translated by "small basket."

² *Aboḡah Zarah*, 39 b.

³ *Shabbat*, 90 b.

⁴ i. e. דמיתי.

⁵ *Harkavy*, כיא דאמרין, which gives no sense.

⁶ *Baba Batra*, 40 a.

(Leaf 2, recto.)

אחד אין הבא עליו פטור מאי מעמא משום שאין שכיבה חשובה מן
 השוכב עד שיהא בן תשע שנים ויום אחד בין אינה חשובה בנשכב
 עד שיהא בן ט' שנים ויום א' והא מילתא כולה בנשכב אמורה ולא
 נאמרה בשוכב לפי שאין נהרג אלא גדול כי זאת מפורשת ותנינא
 5 בנירה¹ בן תשע שנים ויום א' שבא על יבמתו קנאה ואינו נותן גט
 עד שיגדיל ומטמא כנדה לטמא משכב תחתון כעליון ופוסל ואינו
 מאכיל² ופוסל את הבהמה מעל נבי המזבח ונסקלת על ידו ואם
 בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מיתות³ על ידיו והוא
 פטור ושמואל אמ' משכבי אשה כת' בזכר⁴ כי היכי דאשה
 10 נשכבת יש לה ביאה מבת ג' שנים ויום א' הכין נמי זכור הנשכב
 מבן ג' שנים ויום א' ובאשה תנן⁵ בת ג' שנים ויום א' מתקד' בביאה
 ואם בא עליה יבם קנאה וחייבין עליה משום אשת איש ומטמא
 את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון נישאת לכהן אוכל⁶ בתרו'
 ואם בא אליה א' מן הפסולין פסלה מן הכהונה ואם בא עליה א'
 15 מיכל העריות האמורות בתורה מתים³ על ידיה והיא פטורה
 והילכתא כרב בהא מילתא דהבא על הזכור דאמר⁴ תניא
 כותיה דרב הבא על הזכור בן תשע שנים ויום אחד והבא על
 הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה והאשה המביאה את
 הבהמה בין כדרכה בין שלא כדרכה
 וישאל יש מי שאומרין עלינו לשבח חייב 20

¹ *Mishnah Niddah*, V, 5; *Gemara*, *ibid.*, 45 a.² This is also the reading in the first edition of the *Mishnah* (Naples, 1492), and in the edition of Lowe, but the later editions of the *Mishnah* and the *Talmud*, including the ed. princeps of *Niddah* (Soncino, 1487), have מאכל בהרומה.³ Here again our MS. agrees with ed. princeps of the *Mishnah*, and with the edition of Lowe, all other editions reading מומיה.⁴ *Sanhedrin*, 54 b, below.⁵ *Niddah*, 44 b.⁶ Editions, including the ed. princeps of the *Mishnah*, read חאכל.

(Leaf 2, verso.)

כל א' וא' לאומרה ואעפ' שהוא עומד אחר שליח ציבור ומתפלל
 בלחש אותה מתפלל ואם התפלל שבע לא יצא ידי חובתו עד שיתפלל
 תשע אם בבית הכנסת ואם בביתו ואין במוסף שלראש השנה
 שבע כלל אלא אלו התשע יורנו אדונינו כן הוא אם לאו
 מעולם לא נעשה כן בשיבות אלא בזמן שהצבור
 5 מתפללין בחבר עיר אין היחיד מתפלל בלחש אלא שבע בלבד
 וגם שליח ציבור אינו מתפלל בלחש אלא שבע בלבד וכשיוֹרֵד
 שליח ציבור לפניהם אומ' תשע וכך יצאו כולן ידי חובתן
 והכין אמרין רבנן הא מילתא דתנן¹ כשם ששליח ציבור חייב
 10 כך כל יחיד ויחיד חייב רבן גמלי' אומ' שליח ציבור מוציא
 את הרבים ידי חובתן ובחבר עיר קימא² ועל ציבור שמקובצין
 להתפלל דתנא קמא סבר כל אחד וא' מתפלל תשע ורבן
 גמלי' סבר כל א' וא' מתפלל שבע ואין אומ' מלכות זכרונות
 ושופרות אלא שליח ציבור אומרן ומוציא את הרבים [השומעין]
 15 ידי חובתן ופסיקא הלכה כרבן גמלי'² וכן המנהג (!) וצריך
 היחיד שיכוין את לבו לשליח ציבור מתחלת ירידתו
 באבות שהיא תחלת ברכות ושיהא עומד אחריו כמי
 שהוא עומד בתפילה ועד סוף התפילה ואי נמי לא מצלי
 יחיד כל עיקר מוסף בריש שתא אפילו שבע אלא שתיק
 20 ונחית שליח ציבור ואומ' תשע כבר יצא כל יחיד ויחיד

¹ *Rosh ha-Shanah*, IV, 9; *Gemara*, *ibid.*, 33 b.² *Rosh ha-Shanah*, 34 b.

VI.

Fragment¹ T-S., Loan 97, paper, size 18.5 × 14.5 cm., consists of two leaves, written in a very ancient square hand of about the tenth century. It is the remainder of a Geonic Responsum, dealing with the קרושה. Its author is a Palestinian scholar, the pupil, or at least a younger contemporary, of Judai Gaon, the head of the Academy of Sura, about 760. The writer of this Responsum describes Judai "as one who has not had his like from early times until this day, being great in the knowledge of the Bible, the Mishnah, the Talmud, the Midrash, the Tosafot², the Haggadah, and practical law" (Leaf 2, recto, lines 26-28). The description of Judai, which fills more than a page, is highly characteristic of the time and the country of the writer. The highest praise he has for the great Gaon is "that he never decided a legal question without having the authority of the Talmud, and that of his teacher, for his decision."

With regard to the supremacy of the Babylonians, even in the Holy Land, notice the interesting information given in this fragment, that it was on account of the Babylonians who lived in Palestine that the liturgy was changed, and the "Kedushah" was introduced into the daily prayers, although in the original custom of the country, the Kedushah was to be found only in the שחרית of the Sabbath.

That the Kedushah was recited on week-days we knew before (comp. Tosafot to *Sanhedrin*, 37b, s. v. מכנף; Midrash ויכול in *R. É. J.*, XIV, 110; *Maseket Soferim*, XX, 7; Jellinek, *Bet-Hamidrash*, V, 162, and *Or Zaru'a*, II, f. 9 c), but now we know that even on שבת וי"ט the Kedushah was recited only with the תפלת שחרית, and not with מוסף. This explains the introductory formula כתר in the קר' מוסף, according to all³ the rituals except מנהג אשכנז and Maimonides.

¹ I beg to acknowledge my indebtedness to Dr. S. Schechter, who placed fragments VI and VIII at my disposal.

² תוספתא is here not the "Tosefta," but is identical with apocryphal Midrashim, and therefore is mentioned after Midrash.

³ I have compared the following rituals, all of them in the possession of the Jewish Theological Seminary of America: (1) רומי; (2) ספרד;

The old introduction was undoubtedly נקדש, as in Ashkenaz and Romania, or נקדישך, as in the Sephardic ritual, and כתר was originally used in Babylonia only on account of the influence of the Merkabah literature, and there nothing but כתר was used, as can be seen from the Seder Rab Amram Gaon, and the Italian ritual, which is modelled after that of the Babylonians. All the other countries kept their old נקדש or נקדישך, but when they yielded to the influence of the Babylonian schools and introduced the קדושת מוסף, they took over the formula כתר with it. In connexion with this I will state that the old editions of the Italian מחזור know only כתר for all the קדושות, נקדישך in the later editions being due to the influence of the Sephardic Kabbalists, who offered explanations why כתר should be recited only in מוסף. The oldest Italian מחזור known to me in which נקדישך occurs is ed. Venice¹, 1626, Bragadini. But perhaps the Mahzor edited by אברהם חבר טוב² is older than the one mentioned; and in this edition we have the marginal note on the קדושת חול: יש נוהגים ע"ד האמת שלא: קדושת חול' כתר אלא במוספין ובנעילה בי"ה ואומרים במקומו נקדישך.

Another interesting point in our fragment is the tradition according to which the insertion of שמע in the קדושה had its origin in a religious persecution of the Jews. This tradition is found also in the Responsum of Sar Shalom Gaon³ (Seder R. Amram, page 11, Pardes, ed. Constantinople, 56 b), but our fragment adds some details not known before. It agrees with the other sources that it was a Christian persecution, but adds that the persecution ceased when the Christians were defeated by the Mohammedans.

מחזור אש"ם (8); (MS.) צרפת (7); כפא (6); קרפנשץ (5); אייגנין (4); רומניא (3); מחזור שו"ן (10); סדר ר' עמרם (9); (MS.); and מחזור שו"ן (10), the oldest ritual known, a copy of which is in the possession of Dr. Schechter. With the exception of the ספר, I have used the first editions of the rituals mentioned. The third edition of ספר (Adelkind, Venice, 1544) has נקדישך in the חלה and כתר for the Hazan! The second edition, and that of 1543, printed in Venice by Elijah Levita, has כתר only. Saadia in his Siddur has נקדישך only.

¹ The existence of this edition is doubted by Steinschneider (Cat. 2538), but the Jewish Theol. Sem. of America possesses a copy of the first part.

² He was active as an editor from 1595-1643. The copy of this Mahzor used by the writer lacks the title-page. The bibliographers know of no Mahzor edition by this Abraham Haber Tob.

³ Comp. also *Abudarham*, p. 64 b, ed. Amsterdam.

(Leaf 1, recto.)

בהן באבות תחילה וסוף במודים תחילה וסוף ונ' ¹ וקל וחז' ומה אם
 השתחואה שאינה לה ברכה ולא הזכרת השם נתנו לה חזמזל
 שיעור וטבעו אותה המברך ברכה שאינה צריכה על אחת כמה
 וכמה ועוד שנו ח'כ ז'ל היבא מנענעם ² ומה ניענע נתנו לו חכ' ז'ל
 5 שיעור המוסיף אות אחת על מטבע' חכ' על אחת כמה וכמה שאסור
 להוסיף אות אחת ועוד שנו חזל רב נחמן בר יצחק אמר העושה
 כבית שמי חייב מיתה דתנן אר' טרפון אני היתי בא בדרך והמי'
 לקראות כד'ב בית שמי וסכנתי בעצמי מפני הלסטים אם לו כד'
 הייתה לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל ³ אין בה ⁴ לא ברכה
 10 ולא הזכרת השם חייב מיתה מפני שעבר על דברי בית הלל וחכמים
 שקבעו הלכה כבית הלל שכך כתוב וסביביו נסערה ושאר מלמד שהקבה
 מדרקק עם סביביו אפילו כחוט השערה ⁵ שכל המוסיף על דברי חכ'
 או פוחת אפילו כחוט שערה חייב מיתה ⁶ ושנו חזל לכל נושא
 הקבה פנים חיין ממוסיף על שבחו שלהקבה אפלו אות
 15 אחת שאין נושא לו חק פנים שכף כת האל הג הג והנו אשרלא ישא
 פנים ולא יקח שוחד ואי אתה מוציא בכל התורה כולה שכתוב
 אשר לא ישא פנים אלא בפסוק זה מפני שהוא שבחו שלקבה ⁷ וכן אר'
 יהודאי זכר אר' ונ לברכה כל ברכה שאינה בתלמוד אסור לברך
 אותה ואסור להוסיף אות אחת בא ולמד באי (י) לומר המלך
 20 הקדוש לאמר מלך הקדוש ⁸ כמה ח'כ נחלקו בה עד שקבעו חזל
 הלכה שכך שנו חזל אמר רבה בר חנינא סבא משמיה דרב כל
 השנה כולה יתפלל אדם האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט
 חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים יתפלל המלך
 הקדוש המלך המשפט מאי הוי עלה רב יוסף אמר מלך הקדש
 25 מלך המשפט ורבא אמר המלך הקדש המלך המשפט והלכתא
 כוותיה דרבא ⁹ וכן כל ברכה וברכה שתקנו חזל שאתה מוציא
 כמה ח'כ נחלקו בה עד שקבעו הלכה ואן לך כל ברכה וברכה אלא
 שאתה מוציא אותה בתלמוד וכן אמר מר יהודאי זל שגזרו
 שמד על בני ארץ ישראל שלא יקראו קריית שמע ולא יתפללו והיו

¹ Berakot, 34 a, below. Our text reads בודואה instead of במודים. Comp. also Rabbinowicz, *Dikduke Soferim*, ad loc.

² Sukkah, 37 b; *Mishnah and Gemara*.

³ Berakot, 11 a, below.

⁴ Read ואר שאין בה חכ. The line under אין בה is to indicate that the writer left out some words.

⁵ Baba Kama, 50 a.

⁶ Comp. Sanhedrin, 88 b.

⁷ A similar passage is found in the MS. of the *Midrash ha-Gadol*, Deut. x. 17, and probably it was in the original text of *Megillah*, 18 a.

⁸ Read הקדוש מל' לאמ' או לאמ' הק'.

⁹ Berakot, 12 b.

(Leaf 1, verso.)

מניחין אותן ליכנס שחרית בשבת לומר ולומר מעמדות
 והיו אומרים בשחרית בשבת מעמד וקדוש ושמע במוסף
 והיו עושים דברים הללו באונס ועבשיו שבילה הקב"ה מלכות
 אדום וביטל גזרותיה ובאו ישמעלים והניחום לעסוק בתורה
 5 ולקרא קרית שמע ולהתפלל אסור לומר אלא דבר דבור במקומו
 כתיקון חז"ל תורה במקומה ואסור והתר במ' ותפילה וקריית
 שמע במקו וכל ברכה וברכה וכל דבר ודבר כתיקון חז"ל במ'ק
 ובזמנו מפני שאסור לומר קריית ש' בתפילה או תפילה בקרית
 שמע או שבת בשלש ראשונות אלא ברכת שבת כתיקונה וברכת'
 10 יום טוב כתיקונו ואם אתה מזכיר שבת במנן או יום טוב במ'
 במנן כדרך שאומרים רצה והנחיל לבניהם שבתות למנוחה
 כבר היזכיר שבת בשלש ראשונות כיצד אומר ומברך ברכת
 שבע כתיקונה ולא תיקנו חז"ל להזכיר שבת או דבר אחר שני
 פעמים שכך שנו חז"ל כל הקורא קרית שמע וכופלה הרי זה
 15 מנונה¹ ואפילו אנו ליה וליה עינינו ר' יהודה או' שונים אותה לומר
 אנו ליה וליה ע'ין וקשיא להו לרבנן אינו והא א' רב זירא כל האומר
 שמע שמע מודים מודים ומפרקים דא הכי אנו ליה מודים ליה
 עינינו מיחלות² וכל שכן לומר זוכרנו לחיים במנן שהיא בקשה
 ולא מעין ברכה היא דאפילו באמצעיות שאמרו חז"ל אם בא
 20 לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אום³ במה דברים
 אמורים רפואה בברכת רפואה ופרנסה בברכת שנים אבל רפואה
 בברכת השנים ופרנסה בברכת רפואה דלאו מעין ברכה היא הרי
 זה מגונה וכל שכן בשלש ראשונות שלקב"ה וכל שכן שאסור
 לשאול צרכיו בשלש ראשונות ובשלש אחרונות וכל (?) עיקר מפני
 25 שמערב שאילה בשבח ואפילו לערב שבח בשאילה ושבח בהודא'
 והודאה בשבח והודאה בבקשה והודאה באמצעיות כולן הרי זה
 מגונה אלא גומר כל ברכה וברכה כתיקונה ולחתום כמעין אותה
 ברכה אבל לומר שלא כמעין אתה ברכה ולחתום שלא כמעין
 אותה ברכה שהוא מזכיר אסור בא ולמד מאדם שנכנס לפני

¹ Berakot, 33 b. Our texts read שמע את שמע.² Sukkah, 53 b, to which our fragment gives an entirely new explanation.³ Abodah Zarah, 8 a; comp. also שד"ק, ed. Buhler, p. 268.

(Leaf 2, recto.)

מלך בשר ודם שאין יכול לומר אלא דבר ודבר ובקשה ובקשה אבל
 אם בא להתערב בדבר שלא כמעין אותו דבר או בשעה שמשכיח
 את המלך מערב שאלה בשבח ושבח בשאלה או דבר בדבר דוחפין א[ותו]
 ואפילו אדם לפני אדם כמותו¹ שנוחף אותו ומישים אותו טפש כל שבין
 5 זה שאומרים שמע בין קדוש לימלך שאין הוא לא עיתו ולא מקומו
 שתיקנו חז"ל מפני שלא תיקנו חז"ל לקרוא קרית שמע אלא שחרית
 וערבית בלבד מן המשנה ומן התלמוד אם אתה אומר שמע פסוק ואשון
 שהוא אז עיקר קריית שמע פסוק ראשון הוא² אמר רב יהודה אמר
 שמואל³ שמע יש' ייאל יי אחד זו היא קריית שמע שלרבי יהודה הנשיא
 10 ועוד חנו רבנן שמע יש' אל יי אחד זו היא כוונת הלב דבר מאיר אמר
 רבא הלכה כרבי מאיר⁴ ועוד כל שבין זה שאומרים פעמים באהבה
 שהוא כמנים דעתו כלפי מעלה ומתרים⁵ ואומר שאנו אומרים
 פעמים בכל יום שהוא כמנים דעתו כלפי מעלה ואמר יהושע בן
 לוי בעשרין וארבעה מקומות בית דין מנדים ואחר מהם מנים
 15 דעתו כלפי מעלה⁶ שאפילו אנו עוסקין בתורה שהיא חיי העולם הבא
 ביום ובלילה אסור לנו לחזיק טובה לעצמינו שלא ברא הקב"ה אותנו
 אלא לכבודו שכך כתוב כל הנקרא בשמי וגו' ותדע לך שכן היא ותקנת
 שמד היא שאין אומרים שמע בן קדוש לימלך אלא בתפילת שחרית
 של שבת בלבד אבל במוספין ובמינחה וכל ימות השבת אין אומרים
 20 עד עכשיו אין אומרים בארץ ישראל קדוש ושמע אלא בשבת או
 בימים טובים בלבד בשחרית בלבד חוץ מירושלים ובכל מדינה
 שיש בה בבלאיין שעשו מריבה ומחלוקת עד שקיבלו עליהם
 לומר קדושה בכל יום אבל בשאר מדינות ועירות שבארץ ישראל
 שאין בהם בבלאיין אין אומרים קדוש אלא בשבת ובימים
 25 טובים בלבד ודברים הללו אין מעיין אותן ומדקדק בהם אלא
 הותיקין כגון מר רב יהודאי שלא היה כמותו מן כמה שנים
 עד עכשיו שהיה גדול במקרא ובמשנה ובתלמוד ובמדרש
 ובתוספות ובהגדות ובהלכה למעשה ולא היה אומר דבר שלא

¹ The words הוא ראשון are a dittography from the preceding line.² *Berakot*, 13 b. The reading of the MS. agrees with MS. Munich; comp. *Dikduke Soferim*, ad loc.³ *Berakot*, ibid.⁴ If the reading וימקדעים is correct, then it stands for הק"ה.⁵ *Berakot*, 19 a.

(Leaf 2, verso.)

שמע מפי רבו והיה נדול בקדושה ובטהרה ובחסידות ובענוה
 והיה מדרקק בכל המצות כולן והיה מאסיר¹ את עצמו לשמים
 והיה מקרב את הבריות לתורה ולמצוות ולא הניח כמותו ואף
 אתם התבוננו לדבריו והבינו שם . . . ת שמים וחכמים אתם והבינו
 5 דבר מתוך דבר שכל הדברים הללו הן כולן בתלמוד ולא ניתן תלמוד אלא
 להנות בו ביום ובלילה ולהבין דבר מתוך דבר ולקיים דיקדוקי תורה
 ודיקדוקי מצות ובזמן שאסר להן מר רב יהודאי זל כל סורקה אפילו
 כחוט השערה אין לו בדיקה בין דסריך תרבה דליבה ובין דסריך
 בשפולי דריאָה ובין דסריך בנבּה דריאָה בין דסריך בחיתוכה דאני
 10 ודוקא דסביך בבשרא נתקבצו עליו תלמי חכמי ובקשו ממנו לומר
 להן מהיכן הוא אוסר להן אותו אמר להן מן התלמוד נופיה אמר רב
 יוסף בר מינימי אמר רב נחמן ריאָה שניקבָה הרוּפּן סתמתה בשרה
 ואמר רבינא והיא דסביך בבשרא אמר ליה אבא יוסי לראבינא טעמא
 דסביך הא לא סביך מאי טרפה אלמא אמרינן (sic!) ניקבה אית בה אי
 15 הכי אף על גב דסביך נמי אמרינן ניקבה אית בה מלא תנן ניקב פסול
 מפני שהוא שותת ונסתם כשר מפני שהוא מוליד וזה הוא פסול
 שחזור להכשירו זה למעוטי מאי לאו למעוטי הא ולא למעוטי
 קרֹם שעלה מחמת סבה בריאָה ממקום אחר² לומר לך כל היכא דאכא
 סירכא דחתיכה דאוני דאמרנן דופן מגני עילייה ודוקא דסביך
 20 בבישרא עוד מדרב יוסף דאָז רב יוסף קרום שעלה מחמת מכה
 בריאָה אינו קרום³ דכיון דניקב אף על גב דמסתם טריפה היא
 מרתנן ניקב פסול ועוד מדרב דאָז רב נחמן הלב העשוי כמן קובע
 אינו סותם⁴ ועוד אמר יהודאי זל שטעולם לא שאלתם אותי דבר ואָמרת
 לכם אלא דבר שיש לו ראייה מן התלמוד ולמדתי הלכה למעשה
 25 מרבי ורבי מרבו אבל דבר שיש לו ראייה מן התלמוד ולא היה בידי הלכה
 למעשה מרבי או שהיה בידי הלכה למעשה מרבו אין לא⁵ ראייה מן התלמוד
 לא אמרתי לכם אלא דבר שיש לו הלכה מן התלמוד והיה בידי הלכה למעשה
 מרבי לקיים דתנייין אין מורים הלכה מפי מקרא ולא הלכה מפי משנה

LOUIS GINZBERG.

¹ The Aramaic form, instead of the Hebrew מִסִּיר.² *Hullin*, 48 a. The reading of our MS., compared with the editions and MSS. of the Talmud, shows many variants. Note especially the reading אבא יוסף, and not 'רב' as the editions have it. Rabbina could never have spoken to R. Joseph, and therefore אבא יוסף is the correct reading.³ *Hullin*, 97 b.⁴ *Hullin*, 49 b, below. Our texts have כְּכֹבֵּעַ, and not כֶּבֶד.⁵ Read ואין לו.

(To be continued.)